

Ongelukken in, om en met de molens

Je moet er als vrijwillig molenaar niet aan denken, dat er in jouw molen een ongeluk gebeurt. En toch komt het af en toe voor: roedebreuk, askopbreuk of zelfs het omwaaien van de gehele molen.

In de meeste gevallen zijn er geen levens te betreuren, al komt dit een enkele keer helaas wel voor. Enkele hierna volgende voorbeelden van deze ongelukken uit het recente verleden illustreren dit.

29 april 2011 - een windhoos velt de 'Beukelaremolen' van Merkem (B), het betreft een standerdmolen.

17 juni 2010 - roedebreuk bij de molen 't Roode Hert te Alkmaar.

7 juli 2008 - op de Molen van Sloten verongelukt een 75-jarige medewerker van de molen tijdens het zogenaamde 'wiekdraaien'. De medewerker werd geraakt door een wiek en viel over het stellinghek enige meters naar beneden.

18 januari 2007 - de Geffense molen 'Zeldenrust', een standerdmolen, wordt tijdens een storm omvergeblazen en verwoest.

20 juli 2006 - roedebreuk bij de molen 'Nieuw Leven' te Wogmeer (NH), tijdens het malen.

1 juli 2005 - roedebreuk bij de 'Molen 7' van de Nederwaard te Kinderdijk.

2 juni 2005 - roedebreuk bij de 'Molen no. 2' van de Overwaard te Kinderdijk.

9 maart 2002 - de molen in Veenendaal verliest tijdens een zeer zware hoosbui zijn totale wiekenkruis door een asbreuk, tijdens het malen. De wieken gingen dwars door de naastgelegen woning.

Buitengewoon erg is het wanneer de molen een prooi van de vlammen wordt. Soms is de oorzaak natuurgeweld, soms gebeurt het door een tragisch ongeluk.

Helaas komt het ook nogal eens voor dat er door vandalen moedwillig brand wordt gesticht. Ook hiervan enkele trieste voorbeelden uit de laatste jaren.

25 december 2004 - eerste kerstdag, om 6 uur 's morgens breekt brand uit in de bewoonde Strijkmolen C Alkmaar/Oudorp; de brand blijkt aangestoken.

Op 6 maart 1999 werd de zelfde molen, destijds onbewoond, waarschijnlijk door kinderen in brand gestoken.

17 november 2001 - de 'Sluismolen' bij de vlotbrug van Koedijk wordt door vandalen in de brand gestoken.

27 juli 1997 - 'De Blokker' of 'Blokweerse molen', één van de achttien molens van Kinderdijk verbrandt. Oorzaak?

12 april 1981 - Een molen te Kinderdijk brandt af na het ontploffen van een gasfles.

In vorige eeuwen kwamen ongelukken op en rond molens natuurlijk ook voor. Molens met een rietdek waren voor blikseminslag zeer kwetsbaar, maar ook het warm lopen van de as leidde wel eens tot brand. Natuurgeweld was eveneens soms oorzaak van het verongelukken van een molen. Berucht is de storm in de nacht van 16 op 17 maart 1947, waarvan vele molens het slachtoffer werden.

Daarnaast kwamen persoonlijke ongelukken nogal eens voor doordat er geen beveiliging was of doordat die niet in acht

werd genomen. Zie bijvoorbeeld het trieste verhaal over Aaltje Steen, de vrouw van een watermulder te Kolham:

http://www.bdpoppen.nl/pdf/aaltje_steen.pdf

In regionale kranten werd vaak melding gemaakt van het wel en vooral het wee rondom de molens.

Hieronder vermeld ik in chronologische volgorde meerdere voorbeelden, waarvan sommige in een (dag)blad werden vermeld. De opsomming is echter allerminst volledig.

8 september 1846 - Groninger Courant - Okke Boelmans, uit Vriescheloo, raakt alles verloren bij een grote brand in de ros-boekweit-molen, zoals boeren- en melkgereedschappen, twee koeien, negen varkens en een huis dat door de vlammen wordt verteerd.

13 augustus 1849 - In de molen aan de Veendijk te Oude Pekela breekt brand uit. Door de vonkenregen vatten ook de molen tegenover de kerk en de boerderij van Kiers aan de oude Winschoterweg vlam. Alle gebouwen gaan verloren.

22 april 1851 - Groninger Courant - Heerke van der Wal, uit Zuidhorn, een 65-jarige molenaarsknecht van de Kranerpoortermolen te Groningen, valt van de zwikstelling en overlijdt aan de gevolgen.

23 september 1851 - Groninger Courant - De rogge- en pelmolen "De Rijzende Zon" van J. J. Wielens, uit Meeden, wordt door brand in de as gelegd.

7 oktober 1851 - Groninger Courant - De 74-jarige molenmaker Jakob Jakobs Kortholt uit Ruischerbrug, valt door een zolderluik op een roggesteen en overlijdt.

22 juni 1852 - Groninger Courant - Reinerus Lambertus Zonderman, een 49-jarige visser uit Foxhol, die in een molen tegen de regen schuilde, wordt door de bliksem gedood.

28 februari 1854 - Groninger Courant - Abe Boersema, een jongen van 14 jaar uit Grijpskerk, krijgt een klap van een molenwiek en overlijdt.

25 juli 1855 - Groninger Courant - De bliksem slaat in bij de houtzaagmolen van P. Helder, uit Aalsum.

9 januari 1857 - Groninger Courant - De zaagmolen 'Zeerust' van T. G. Toxopeus uit Opwierde raakt in brand.

7 juli 1857 - Drentsche Courant - Moeder Stam uit Sneek, die de molenaar thee brengt, laat een meisje van 2½ jaar onder aan de molen, even later is het kind verdwenen. Na een zoekactie vindt een knecht het kind dood met een verbrijzeld hoofd bij de molen.

Tijdens een orkaan in de nacht van **16 op 17 december 1869**, wordt de koren- en pelmolen te Sint Annen mogelijk door de bliksem getroffen en brandt af.

6 april 1874 - De molen te Boven Pekela wordt door de bliksem getroffen en brandt af.

8 juli 1872 - door onweer en blikseminslag brandt de poldermolen 'De Vereeniging' te Borgercompagnie geheel af.

7 juni 1875 - de koren- en pelmolen van H. Geertsema op de Molenberg te Delfzijl brandt door blikseminslag geheel af.

28 september 1884 - de korenmolen van Jan Kok te Diever verbrandt.

30 november 1894 - Nieuwsblad van het Noorden - De windkorenmolen 'De oude molen' van Klaas Steunebrink, uit Eelde, brandt af.

18 januari 1895 - Nieuwsblad van het Noorden - J. van der Molen, uit Faan (Niekerk, WK) wordt door een klap van een molenwiek het Hoendiep ingeslingerd.

3 mei 1895 - Nieuwsblad van het Noorden - De korenmolen van H. Naber uit Erm, brandt na blikseminslag af.

13 augustus 1895 - Nieuwsblad van het Noorden - Het 12-jarig kind van M. Reininga uit Midwolda (Oldambt), verbrijzelt haar been doordat ze bij het spelen gegrepen wordt door de raderen van een watermolen aan het Koediep.

12 december 1895 - Nieuwsblad van het Noorden - Het 9-jarig zoontje van arbeider H. Ottjes uit Blijham, wordt door een wiek van de watermolen getroffen. Hij overlijdt op 13 december 1895.

26 februari 1896 - Nieuwsblad van het Noorden - Het 13-jarig zoontje van L. Prins uit Veendam, krijgt een klap van een molenwiek tegen zijn achterhoofd, zijn toestand zorgwekkend.

27 februari 1897 - de poldermolen 'De Goliath' te Uithuizermeeden brandt door onbekende oorzaak af. De molen wordt herbouwd.

22 juni 1897 - Nieuwsblad van het Noorden - De molen van Popke Kooi, uit Doezum gaat door blikseminslag geheel in vlammen op.

12 augustus 1897 - Nieuwsblad van het Noorden - Boele Niemeijer, een 16-jarige korenmolenaarsknecht uit Veendam, valt van boven uit de molen dood op de grond.

17 december 1897 - Nieuwsblad van het Noorden - De windkorenmolen van R. Brands, uit Rolde brandt tot aan de grond toe af.

1 februari 1898 - Nieuwsblad van het Noorden - Willem Jonker, een 31-jarige arbeider uit Hollandscheveld, wordt gedood door de wieken van een molen, zijn schedel is verbrijzeld. Hij laat een vrouw en drie kinderen achter.

4 februari 1898 - Nieuwsblad van het Noorden - De watermolen van H. Hagenus uit Beerts wordt door de wind uit elkaar geslagen.

10 februari 1898 - Nieuwsblad van het Noorden - De koren- en pelmolen van Klaas Zuidhof uit Houwerzijl brandt af. De molen wordt herbouwd.

23 juli 1899 - de korenmolen te Finsterwolde brandt tijdens onweer en blikseminslag af. De molen wordt herbouwd.

2 september 1900 - de poldermolen 'Tichelwerkster Watermolen' te Bedum brandt af. De molen wordt herbouwd.

16 april 1904 - Provinciale Groninger Courant - De olie- en houtzaagmolen van de heer Sleumer te Uithuizen wordt door blikseminslag getroffen en brandt met een deel van de bedrijfspanden geheel af. De molen wordt niet herbouwd.

28 februari 1918 - Nieuwsblad van het Noorden - Sietse Luppen, een 31-jarige landbouwer uit Westerbroek, raakt tijdens het smeren van een as van een watermolen hierin verward en wordt dood gedrukt.

In september 1933 schrok Zoutkamp op. De molen stond in brand.
Foto: Uitgeverij Profiel

Molenbrand te Oude-Pekela
**Korenmolen met draaiende wieken ten onder
gegaan.**

Gistermiddag ongeveer één uur, ontstond brand in de kap van den korenmolen „De Klatter” van den heer F. Koster te Oude-Pekela. Aangewakkerd door den fellen wind, greep het vuur zeer snel om zich heen.

In zeer korten tijd stond dan ook de geheele molen in vlam. Aan blusschen viel niet meer te denken. Het was een geweldige vuurzee, waarin de wieken rond draaiden.

Met een geweldig geraas viel één der wieken tenslotte naar beneden, op het dak van het huis van den molenaar. Het dak werd geheel vernield, doch brand ontstond hierdoor niet. De motorspuit van Oude-Pekela kon tegen het vuur niets uitrichten en moest zich bepalen tot het nat houden van de belendende perceelen.

De School I, die op 10 meter afstand van den molen staat, werd ontruimd, doch kon behouden blijven.

Burgemeester J. Snater was op het terrein van den brand aanwezig, terwijl een groote menigte het interessante schouwspel van den brandenden molen gadesloeg.

De molen is geheel uitgebrand. Vermoedelijk is de brand ontstaan door het warm loopen van de as, doch zeker is dat niet.

De molen, die reeds 112 jaar oud was, was verzekerd.

4 Nov. 1938

2 april 1927 - Nieuwsblad van het Noorden - Gerrit Nap, molenaarsknecht uit Kommerzijl, bij molenaar H. Bok, wordt bij het smeren door molenas gegrepen. Hij wordt in zorgelijke toestand naar het ziekenhuis overgebracht, waar hij op 4 april 1927, aan de verwondingen bezwijkt.

29 januari 1927 - Nieuwsblad van het Noorden - Ubel Pakes uit Niekerk (Wk.), krijgt een slag van een molenwiek tegen het hoofd en raakt ernstig gewond.

12 oktober 1928 - de korenmolen te Marum verbrandt, maalt verder op motorkracht.

23 juli 1929 - Nieuwsblad van het Noorden - De windkorenmolen van Jan Coenraad Vissinga, molenaar uit Oude Pekela staat door onbekende oorzaak in vuur en vlam. Het vuur slaat over naar aangrenzende boerderij van J. Sandsmit waarvan het voorhuis behouden kon blijven. De molen maalt verder op motorkracht.

10 maart 1930 - Nieuwsblad van het Noorden - Roelf Barels, een 39-jarige landbouwer uit Eelde, wordt door de spil van een molen gewurgd en overlijdt.

6 september 1933 - de koren- en pelmolen 'De Drie Gezusters' te Zoutkamp brandt af, niet herbouwd.

In **november 1933** brandt de koren- en pelmolen van Harke Kornelis van Anken te Lutjegast door kortsluiting (elektrische hulpkracht) af. De molen maalt verder op motorkracht.

4 november 1938 - Winschoter Courant - De korenmolen van de heer F. Koster te Oude Pekela raakt in brand. Het houten achtkant gaat geheel verloren; maalt verder op motorkracht.

13 april 1945 - bij de bevrijding van Blijham brandt 'De Kleine Molen' of 'Lutje Meulen' geheel af, niet herbouwd.

24 april 1945 - de koren- en pelmolen 'Eva' te Holwierde vliegt door beschietingen in brand, niet herbouwd.

26 oktober 1945 - de koren-, pel- en zaagmolen 'De Hoop' te Holwierde brandt af, niet herbouwd.

28 juli 1946 - de koren- en pelmolen te Beerta brandt af, evenals zijn voorganger in 1910.

Tijdens de storm van **17 maart 1947** worden meerdere molens ernstig beschadigd. Sommige worden zodanig vernield dat ze niet meer worden hersteld of herbouwd. Het betreft de volgende molens in de provincie Groningen:

De korenmolen 'De Werkman' te **Blijham** loopt door de vang en verbrandt, niet herbouwd.

De koren- en pelmolen 'De Blokken' te **Baflo** loopt door de vang en verbrandt, niet herbouwd.

Van de koren- en pelmolen 'Wilhelmina' te **Noorderhoogebrug** breekt de kop van de as en stort met de roeden neer.

De korenmolen 'De Windlust' te **Siddeburen** wordt vernield, niet hersteld.

Van 'De Noorder Oostweerdermolen', een poldermolen te **Siddeburen** (Oosterweeren), breekt de kop van de as en de stang van de zelfzwichting, waardoor de roede naar beneden komen, niet hersteld.

Een poldermolen te **Stedum** met een vlucht van 16,6 meter waait om. Vervangen door een mechanisch gemaal.

Van de standermolen te **Ter Haar** breekt de askop en stort met de roeden naar beneden.

Van een poldermolen te **Thesinge** breekt de kop van de houten as, niet hersteld.

De koren- en pelmolen van H. Veldhuis te **Woltersum** verliest een roede. De molen maalt verder op motorkracht.

11 mei 1954 - de poldermolen 'Ik zorg voor U allen', vroeger 'Vredewold' te Oostwold, brandt af. De molen wordt niet herbouwd.

28 oktober 1957 - De korenmolen 'Bijo' van H. Koops te Warffum, brandt geheel af. Zie foto linksonder. De molen wordt niet herbouwd.

30 juni 1966 - de koren- en pelmolen van de heer S. Schaub te Oostwold brandt af. Zie foto rechtsboven. De molen wordt niet herbouwd.

19 juni 2000 - de molen *Entreprise* te Kolham raakt in brand door een in een naastgelegen schuur ontstane brand. Het houten achtkant brandt geheel af. Herbouwd in 2010/2011.

Dit document is onderdeel van de homepage van B. D. Poppen: <http://www.bdpoppen.nl>